

Nr 36.

Ankom till riksdagens kansli den 14 april 1939 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning i vissa fall i anledning av ådragna yrkessjukdomar.

I en den 3 mars 1939 dagtecknad proposition nr 121, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, i nedannämnda punkter framlagt förslag angående ersättning i vissa fall i anledning av ådragna yrkessjukdomar.

I fråga om utredningen i ärendena får utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till propositionen.

1:o.

Ersättning i vissa fall till person, som lider av yrkessjukdomen stendammslunga. I punkten 1 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att Kungl. Maj:t skall äga besluta, att — av det under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget för bestridande av statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete — till person, som lider av yrkessjukdomen stendammslunga, vilken yppats under sådana omständigheter, att på grund av stadgandet i andra stycket av övergångsbestämmelserna till lagen den 26 juni 1936 (nr 384) rätt till ersättning enligt lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar icke föreligger, må utbetalas lika stor ersättning i anledning av yrkessjukdomen, som skulle hava utgått, därest yrkessjukdomsförsäkringslagen varit tillämplig å honom.

Föredragande *departementschefen* har anfört huvudsakligen följande:

I skrivelse den 27 maj 1936, nr 278, har riksdagen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att i vissa fall bereda person, som drabbats av yrkessjukdomen stendammslunga men å vilken gällande lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar icke är tillämplig, lika stor ersättning, som skulle hava utgått, därest fallet varit att hänföra under lagen. Det är fråga om de fall, då ersättning enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen icke kan beviljas på grund av stadgandena i dels sista stycket av övergångsbestämmelserna till 1936 års ändringar i nämnda lag, dels ock dess 3 §, sådant detta lagrum var formulerat före den 1 januari 1937. I dessa fall har arbetstagaren varit syselsatt i s. k. farligt arbete efter den 1 januari 1931 och före den 1 januari 1936 slutat detsamma, men har yrkessjukdomen stendammslunga yppats hos honom först efter det att ett år förflutit från det han slutat med det farliga arbetet.

Genom ett av riksförsäkringsanstalten den 7 augusti 1936 utfärdat meddelande har den i riksdagens skrivelse angivna möjligheten att få ersättning för stendammslunga bragts till allmän kännedom.

Ansökningar om ersättning hava även inkommit i ett antal fall. I fråga om två av dessa begärde och erhöll Kungl. Maj:t vid 1938 års riksdag medgivande att från det under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till diverse pensioner och understöd m. m. få utbetala ersättningar med belopp, som skulle hava utgått, därest yrkessjukdomsförsäkringslagen varit gällande beträffande ifrågavarande personer. För närvarande föreligga ansökningar om ersättning från åtta arbetstagare, beträffande vilka ansökningar de formella förutsättningarna för tillämpning av 1936 års riksdagsskrivelse finnas. En sak för sig är, att ifrågavarande personers invaliditet ännu icke uppgår till 10 procent, vilket ju enligt olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringslagarna är förutsättning för att ersättning överhuvud skall kunna utgå.

Med anledning av att ansökningar av berörda slag nu åter föreligga har jag funnit mig böra av praktiska skäl föreslå, att Kungl. Maj:t måtte hemställa hos riksdagen att erhålla ett generellt bemyndigande, att i de fall, då omständigheterna äro sådana, som förutsatts i 1936 års riksdagsskrivelse, utbetala ersättning. Framställning till riksdagen skulle därefter icke vara erforderlig i fråga om varje enskilt fall.

Beträffande det antal personer, å vilka det begärda bemyndigandet skulle bliva tillämpligt, kunna bestämda uppgifter av naturliga skäl icke lämnas. Det synes emellertid klart, att det icke kan bliva fråga om annat än ett ringa antal.

Det synes mig lämpligt, att nu ifrågavarande ersättningar få utgå från det under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till bestridande av statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete.

Utskottet.

I likhet med föredragande departementschefen finner utskottet praktiska skäl tala för att Kungl. Maj:t erhåller ett generellt bemyndigande att i de fall, då omständigheterna äro sådana, som förutsatts i 1936 års riksdagsskrivelse nr 278, utbetala ersättning för yrkessjukdomen stendammslunga.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

2:o.

Ersättning i vissa fall till person, som lider av yrkessjukdom men vars rätt till ersättning enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen gått förlorad. Kungl. Maj:t har under punkten 2 av samma proposition föreslagit riksdagen medgiva, att Kungl. Maj:t skall äga besluta, att — av det under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till bestridande av statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete — till person, som lider av yrkessjukdom men vars rätt till ersättning enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen gått förlorad på grund av de från gällande lag avvikande bestämmelserna i 7 § i dess lydelse före den 1 januari 1937, må — då skäl därtill föreligga — utbetalas lika stor ersättning i anledning av yrkessjukdomen, som skulle hava utgått, därest yrkessjukdomsförsäkringslagen varit tillämplig å honom.

Enligt 7 § yrkessjukdomsförsäkringslagen gällde till och med år 1936, att rätt till ersättning i anledning av yrkessjukdom vore förfallen, därest icke inom två år från dagen för sjukdomens yppande eller, därest sjukdomen inom samma tid föranlett arbetarens död, från dödsdagen underrättelse enligt 20 § olycksfallsförsäkringslagen lämnats arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren eller framställning om ersättning i anledning av sjukdomen gjorts hos riks-försäkringsanstalten eller försäkringsrådet eller, där försäkringsbolag vore skyldigt att utbetala ersättningen, hos anstalten, rådet eller bolaget.

I enlighet med en av försäkringsrådet gjord hemställan föreslogs i propositionen nr 209 år 1936 sådan ändring av 7 §, att utgångspunkten för preskriptionstiden skulle bestämmas till dagen för sjukdomens yppande »eller den senare tidpunkt, då arbetaren erhöll vetskap om sjukdomen». Propositionen bifölls härutinnan av riksdagen. Lag utfärdades den 26 juni 1936 med ikraftträdelse den 1 januari 1937.

Försäkringsrådet har anfört bland annat följande:

Enligt försäkringsrådets mening tala starka skäl för att ersättning av statsmedel bör utgå i sådana fall, då arbetare, som drabbats av yrkessjukdom, går miste om sin rätt till ersättning enligt yrkessjukdomslagen på grund av äldre lydelse av 7 § i lagen. Antalet fall av yrkessjukdom, för vilka sålunda ersättning enligt yrkessjukdomslagen icke kan utgå men för vilka ersättning av statsmedel i stället ifrågasattes, torde vara jämförelsevis ringa.

Det synes lämpligt, att Kungl. Maj:t föreskriver, att det bringas till allmän kännedom, att ersättning av statsmedel kan utgå i ovanberörda fall. Härvid torde bestämmelser lämnas om den tid, inom vilken ansökan om ersättning bör vara ingiven för att kunna upptagas till prövning.

Med hänsyn till att det nu tillämpade förfarandet vid bestämmandet av ersättning leder till, att avsevärd tid förflyter mellan ansöknings ingivande och ersättnings bestämmande, ifrågasätter försäkringsrådet, att Kungl. Maj:t ville utverka generellt bemyndigande av riksdagen att utgiva ersättning av statsmedel i de fall, som här avses.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får försäkringsrådet hemställa, att, i fall då rätten till ersättning enligt yrkessjukdomslagen gått förlorad på grund av preskriptionsbestämmelsen i 7 § av lagen i dess tidigare lydelse, Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att, då så finnes skäligt, bereda lika stor ersättning i anledning av yrkessjukdomen som den, vilken skulle hava utgått, därest rätt till ersättning enligt lagen förelegat.

Statskontoret har anfört:

I likhet med försäkringsrådet finner statskontoret starka billighetsskäl föreliggande för att åtgärder vidtagas för att, då så finnes skäligt, ersättning av statsmedel medges utgå i de fall, då rätten till ersättning enligt yrkessjukdomslagen gått förlorad på grund av preskriptionsbestämmelser i 7 § av lagen i dess lydelse före den 1 januari 1937.

I fråga om den omfattning, i vilken den föreslagna ersättningen skulle utgå, vill statskontoret för sin del ifrågasätta, huruvida här avsedda ersättning i något fall bör utgå utan att särskilda billighetsskäl föreliggande. Denna skälighetsprövning torde böra ankomma på Kungl. Maj:t.

Föredragande *departementschefen* har anfört följande:

Såsom försäkringsrådet och statskontoret framhållit, tala starka billighetsskäl för att åtgärder vidtagas så att ersättning av statsmedel skall kunna ut-

gå i de fall, då rätt till ersättning enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen skulle föreligga enligt gällande bestämmelser men redan gått förlorad på grund av den lydelse, som 7 § i lagen ägt före den 1 januari 1937.

Huruvida ersättning skall utgå eller icke synes mig dock, på sätt statskontoret anført, böra bliva beroende på skälighetsprövning från fall till fall.

Ersättningar, varom nu är fråga, torde böra utgå från det under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till bestridande av statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete.

Utskottet.

I likhet med föredragande departementschefen och vederbörande myndigheter anser även utskottet starka billighetsskäl tala för att åtgärder vidtagas i syfte att ersättning av statsmedel må kunna utgå i de fall, då rätt till ersättning enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen skulle föreligga enligt gällande bestämmelser men redan gått förlorad på grund av den lydelse, som 7 § i lagen ägt före den 1 januari 1937.

I fråga om förutsättningarna för ersättnings utgående ansluter sig utskottet till statskontorets av departementschefen biträdda förslag, att fråga här om bör bliva beroende på skälighetsprövning från fall till fall.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

3:o.

Ersättning till förre gjutgodsskrotaren Axel Leonard Leonardsson i anledning av ådragen yrkessjukdom (stendammslunga). Under punkten 3 av samma proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att till förre gjutgodsskrotaren Axel Leonard Leonardsson må av det under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till diverse pensioner och understöd m. m. utbetalas ersättning för tiden från och med den 1 januari 1937 med belopp, som skulle hava utgått, därest lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkessjukdomar varit tillämplig å honom.

I ärendet tillgängliga handlingar utvisa, att Leonardsson, som är född år 1878, anställdt hos Smedjebackens valsverks aktiebolag år 1909 samt sedan oktober 1914 intill den 29 december 1936 varit sysselsatt med skrotning av stålgjutgods i skrotsmedja. Han hade slutat arbetet av det skäl, att han ådragit sig stendammslunga, vilken nu vore så långt gången, att den befunne sig i stadium III. Leonardsson vore på grund därav fullständigt oförmögen till arbete, och någon väsentlig förbättring av tillståndet vore icke att vänta.

Leonardsson intogs den 15 juni 1927 å Högbo centralsanatorium i Falun, varest han sedan vårdades till den 11 oktober samma år för dubbelsidiga lungförtätningar. Tuberkelbaciller påvisades ej, men fallet uppfattades dock av den behandlande läkaren som en lungtuberkulos av fibrös typ. Någon som helst misstanke på silikos har, av sjukjournalanteckningarna från denna tidpunkt att döma, icke framkastats. Röntgenfilmerna från år 1927 finnas numera icke i behåll. Sedermera har Leonardsson kontrollundersökts å Högbo centralsanatorium åren 1928 och 1934 med förnyad röntgenundersökning 1935 utan att den undersökande läkaren därför funnit skäl ändra sin ursprungliga diagnos (tuberculosis pulmonum) från

år 1927. På grund av sina lungbesvär har Leonardsson upprepade gånger under åren 1935, 1937 och 1938 även besökt läkaren på länslasarettet i Smedjebacken. Först den 3 juni 1937 har emellertid lasarettsläkaren i Smedjebacken, doktor W. Uhlemann, på grundval av två den 13 september 1936 och den 31 maj 1937 i Stockholm företagna röntgenundersökningar utfärdat läkarintyg om stendammslunga. Härefter har framställning gjorts hos Arbetsgivarnes Ömsesidiga Olycksfallsförsäkringsbolag, varest Leonardssons arbetsgivare haft sina arbetare försäkrade, om ersättning jämlikt yrkessjukdomsförsäkringslagen. På grund av diagnosförändringen i det av lasarettsläkaren Uhlemann avgivna läkarintyget och med hänsyn till bestämmelserna i sistnämnda lag angående yrkessjukdom, som framkallats genom inverkan av stendamm, har därefter försäkringsbolaget företagit en undersökning angående tidpunkten för sjukdomens yppande. Doktor T. Bruce i Stockholm har därvid, efter en på begäran av försäkringsbolaget och med ledning av handlingarna i ärendet företagen utredning, avgivit det utlåtandet, att silikosjukdomen troligen diagnostiserats hos Leonardsson först år 1936, men att sjukdomens yppande trots detta syntes böra förläggas till år 1927. Sedan nämnda år hade Leonardsson besvärats av hosta och andfåddhet. Med stöd av detta doktor Bruces yttrande har försäkringsbolaget i beslut den 19 oktober 1937 förklarat, att Leonardssons yrkessjukdom måste anses hava yppats år 1927, varför ersättning därför icke kunde utgivas av bolaget. Sedan Leonardsson anfört besvär häröver hos försäkringsrådet, har rådet genom utslag den 24 mars 1938 ej funnit skäl göra ändring i det överklagade beslutet.

Riksförsäkringsanstalten har funnit starka skäl tala för att genom särskilda åtgärder Leonardsson beredes ersättning enligt de i olycksfallsförsäkringslagen stadgade grunder för den stendammslunga, varav han lider. Med tillämpning därav skulle Leonardsson från och med den 1 januari 1937 tillerkännas livränta, beräknad efter en arbetsförtjänst av 2,500 kronor och en invaliditetsgrad av 100 procent, med 1,666 kronor 67 öre för år räknat.

Försäkringsrådet har anfört, att den omständigheten, att Leonardsson erhållit vetskap om sjukdomens art först i juni 1937, enligt rådets mening icke kunde utgöra skäl för beredande åt honom av ersättning i förevarande avseende.

Föredragande *departementschefen* har anfört:

Med hänsyn till de särskilda omständigheter, som föreligga beträffande ifrågavarande yrkessjukdomsfall, finner jag i likhet med riksförsäkringsanstalten, att starka skäl av humanitär art kunna åberopas för att Leonardsson skall erhålla ersättning för sin yrkessjukdom. Jag har på grund därav ansett mig böra föreslå, att Leonardsson av statsmedel måtte tillerkännas ersättning efter samma grunder, som skulle hava gällt, därest lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar varit tillämplig å honom. Då förevarande fall torde vara tämligen säreget, synes mig intet tala mot antagandet, att några allvarliga konsekvenser icke kunna vara att förvänta av ett bifall till Leonardssons framställning.

Utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

Stockholm den 14 april 1939.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar *Åkerberg, Ehrnberg**, *Friggeråker, Sandén, Holmström, Nilsson* i Mölndal och *Sundvik*;

från a n d r a kammaren: herrar *Holmgren, Lovén, Paulsen, Andersson* i Falkenberg,)
K. A. Westman, Gustavson i Västerås, *Osberg* och *Svedman*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
